Javaslat

„dr. Kéky Lajos - a nemzet napszámosának munkássága”

Hajdú-Bihar Megyei Értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Hajdúnánás Városi Önkormányzat,

Husvéthné Szabó Judit - Buczkó József

Szólláth Tibor
Hajdúnánás Város Polgármestere

(P.H.)

Buczkó József
Móricz Pál Városi Könyvtár és
Helytörténeti Gyűjtemény

(P.H.)

Hajdúnánás, 2016. május 04.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Hajdúnánás Városi Önkormányzat

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név:	Dr. Kiss Imre, Hajdúnánás Város Jegyzője
Levelezési cím:	4080 Hajdúnánás, Köztársaság tér 1. sz.
Telefonszám:	52/381-411 / 104
e-mail cím.	drkissi@hajdunanas.hu

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

dr. Kéky Lajos - a „nemzet napszámosának" munkássága

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	**X kulturális örökség**	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

Hajdúnánás

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

☐ települési	☐ tájegységi	**X megyei**	☐ külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

ÉLETÚTJA

Kéky Lajos 1879. december 21-én született Hajdúnánáson, hajdú nemesi családban. Édesapja: Kéki Imre 12 holdas paraszt. Édesanyja: Nábrádi Zsuzsanna, htb. Szülői házának utcaszáma: 2296. A család 1882-ben új lakásba költözik, a Damjanich út 12. sz. alá. Az elemi iskola elvégzését követően a hajdúnánási Református Gimnáziumban tanul 1892 – 1898 között, melynek szellemét és hagyományait magával vitte a debreceni Református Kollégiumba, ahol 1900-ban érettségizett. A budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen 1904-ben szerzett magyar-latin szakos középiskolai tanári oklevelet, majd egy év múlva bölcsészdoktori diplomát. Doktori értekezését Szász Károly Salamonjáról írta. Utolsó tanévében, 1904-1905-ben ösztöndíjasként oktatott a Budapesti Tanárképző Intézet Gyakorló Főgimnáziumában, 1905-től pedig az egyetem esztétikai intézetében, Beöthy Zsolt mellett gyakornokoskodott, illetve a III. kerületi állami főgimnázium helyettes tanára lett. 1906-tól 1915-ig a VIII. kerületi állami főgimnáziumban tanított tovább. 1915-ben magántanári képesítést szerzett a budapesti egyetemen a 19. századi magyar irodalomtörténet tárgyköréből, s 1930-tól haláláig címzetes nyilvános rendkívüli tanárként oktatott az intézményben. Ezzel párhuzamosan, 1917

és 1941 között az Országos Magyar Királyi Színművészeti Akadémia tanáraként irodalom- és színháztörténetet adott elő. 1946. október 29-én halt meg Budapesten.

MUNKÁSSÁGA:

Irodalom- és színháztörténész, esztéta. A pozitivista irodalomtörténeti kutatások kései nemzedékének jeles tagja volt. Nevéhez fűződik egy sor 19. századi magyar irodalmi életmű kritikai kiadásának előkészítése. Irodalomtörténeti munkássága 1911-ben indult a ***Világirodalom klasszikusai*** című művével. Jelentős monográfiákat írt *Tompa Mihályról, Baksay Sándorról,* tanulmánykötete jelent meg *Arany János* epikájáról. Bevezetővel és jegyzetekkel ellátott kritikai kiadásokban jelentette meg *Gvadányi József, Kisfaludy Károly, Jókai Mór* műveit és *Berczik Árpád* színműveit. Monográfiáinak sora *Beöthy Zsoltról, Jánosi Béláról, Gárdonyi Gézáról, Vajda Jánosról, Négyesy Lászlóról* szóló művekkel gazdagodott. Irodalomtudósi érdeklődése *Petőfi* felé fordult, akiről élet- és jellemrajzot írt. Nevéhez fűződik a ***Kisfaludy Társaság*** történetének első száz évét feldolgozó monográfia is. Szerteágazó munkássága részeként segédszerkesztőként tevékenykedett a ***Budapesti Szemle*** című folyóiratnál, majd az ***Irodalomtörténeti Közlemények*** szerkesztésében is részt vett. Szép, ízes magyar beszédével gyakran tartott felolvasást a ***Magyar Rádióban***. 1917-ben a ***Kisfaludy Társaság*** tagjai sorába választották, ahol titkári, főtitkári tisztet töltött be. Tudományos eredményei elismeréseként 1924-ben a ***Magyar Tudományos Akadémia*** levelező, 1941-ben rendes tagjává választották. Az eddigiek mellett tagja volt a ***Petőfi Társaságnak***, valamint alapító tagja, s jegyzője a ***Magyar Irodalomtörténeti Társaságnak***. Először 1908-ban, majd 1915-ben újra átvehette az MTA pénzjutalommal járó ***Lévay Henrik-díját***, 1932-ben pedig a Kisfaludy Társaság ***Greguss - emlékérmének*** díjazottja volt. Legnagyobb büszkesége a könyvtára volt, melyet ifjúkora óta gyűjtött, amikor megkapta az első jutalomkönyvét a hajdúnánási gimnáziumban. Könyvek iránti szeretetével közel öt évtized alatt ritkaságba menő könyvtárat gyűjtött magának, melynek minden egyes darabját saját ízlése szerint újraköttetett. Kortársai minden pénzt megadtak volna az értékes gyűjteményéért. *Sikabonyi Antal* a '40-es évek elején ajánlatot tett a több mint 3000 kötetből álló könyvtár megvételére: „ ***...kínálok érte 350.000 P-t. Ha megszorítások nélkül adnád, úgy 450.000 P-t. Tárgyalj bárkivel, mindenkinél többet adok könyveidért ...***"(Nábrádi Mihály: Kéky Lajos emlékezete) Kéky Lajos nem volt hajlandó eladni féltve őrzött kincsét, inkább éhezett.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Tisztelettel kérjük a ***Hajdú-Bihar Megyei Értéktárba*** történő besorolását, az alábbiak okán: Hajdúnánási kiemelkedő egyéniségek egyike Kéky Lajos, akinek egész életét a magyar irodalom szeretete jellemezte. Már diákként szavalt, előadásokat tartott, kritikákat írt. A nánási kisdiák lassan az irodalomtudomány neves művelői sorába emelkedett. Kitűnő jellemvonásokkal rendelkezett. Márton Ferenc - Kéky Lajos végrendeletének végrehajtója – következőket írta róla: ***„... fölényes tudású, végtelen szerény, paraszti származású, fajtáját szerető, törzsökös magyar volt.***"(Nábrádi Mihály: Kéky Lajos emlékezete) Emberi értékein túl kiváló szakember volt: esztétikai érzéke fejlett, színpadtechnikai ismerete gazdag volt. Munkásságát állandó fejlődés és termékenység jellemezte. Részt vállalt a magyar irodalmi élet ápolásában, feltárásában. Rengeteg adatot, tényt gyűjtött össze, neve ezért kitörölhetetlen az irodalom történetéből. A pozitív irodalomtörténész életében megbecsült, kitüntetett személyiség volt. Hűséges volt a nemzeti hagyományokhoz, humanista magatartása példaértékű. Munkásságában összekapcsolta az emberi művelődés haladását a nemzeti múlt megőrzésével. ***„Munkáljuk a jövőt, haladjunk a haladó idővel, de sohase feledjük hagyományainkat. Érezzük közösségünket az emberi művelődés haladásával, de ne tagadjuk meg kapcsolatainkat a magyar múlttal."*** (Kéky Lajos, Tanáregyesületi Közlöny,

1908.) *S*oha sem szakadt el szűkebb hazájától, a *Hajdúságtól* és szülővárosától, *Hajdúnánástól*. A hála, a tisztelet egész életen át elkísérte. Nemcsak rokoni szálak és a szülői ház, hanem a diákélet emlékei is idekötötték. A szűkebb haza iránti hűségét bizonyítja, hogy a legszeretettebb földi javait – könyveit – 1946-ban kelt végrendeletében szülővárosa gimnáziumára – egykori iskolájára hagyta: ***„... könyvtáramat, amelyet tartozik majd a hajdúnánási Református Gimnázium tanári könyvtárára hagyományozni hálám jeléül, mint Kéky Lajos volt tanuló könyvtárát"***.(Nábrádi Mihály:Kéky Lajos emlékezete) Ezzel a nemeslelkű adományozásával Kéky Lajos folytatója volt azon szép hagyományoknak, amelyek a hajdúnánási Gimnázium fejlődését elősegítették, pártfogolták. A gyűjtemény nemcsak az iskolának, hanem városunknak is becses értéke. Kéky Lajos igazi lokálpatrióta volt, akire méltán lehet büszke szülővárosa. Magatartása, egyénisége, munkássága örök példaként áll a magyarság előtt.

Művei:

- Szász Károly „Salamon"-ja. Budapest, 1905.
- Arany János elbeszélő költészete. Budapest, 1911.
- Tompa Mihály. Budapest, 1912.
- A magyar verses elbeszélő költészet a XIX. sz. második felében. Budapest, 1912.
- Petőfi János vitézének hatása Arany Toldijára. Budapest, 1913.
- Baksay Sándor. Budapest, 1917.
- Tanulmányok Arany János epikájáról. Budapest, 1917.
- Petőfi. Budapest, 1922.
- Beöthy Zsolt. Budapest, 1925.
- Gárdonyi Géza. Budapest, 1926.
- Vajda János. Budapest, 1927.
- A magyar irodalom története. Budapest, 1929.
- Jánosi Béla emlékezete. Budapest, 1935.
- A Kisfaludy Társaság története 1836-1936. Budapest, 1936.
- Négyesy László emlékezete. Budapest, 1937.
- A Nemzeti Színház első művésznemzedéke. Budapest, 1937.
- A költői jellemrajz XIX századi irodalmunkban. In: Budapesti Szemle 1944.(1942-ben elhangzott második akadémiai székfoglalója)

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

- ***Nábrádi Mihály: Kéky Lajos emlékezete. Nánási Füzetek 8. sz. Hajdúnánás, 1990.***
- ***Hajdú – Bihar megye irodalmi kalauza. Debrecen, 1984. 95. p.***
- ***Emlékkönyv a hajdúnánási középiskola 350 éves évfordulójára 1656 – 2006. Hajdúnánás, 2006. 327-330 p.***
- ***http://www.nanasvmk.hu//oldal_4.php***

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: -

III.

MELLÉKLETEK

1. *Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja:*

dr. Kéky Lajos

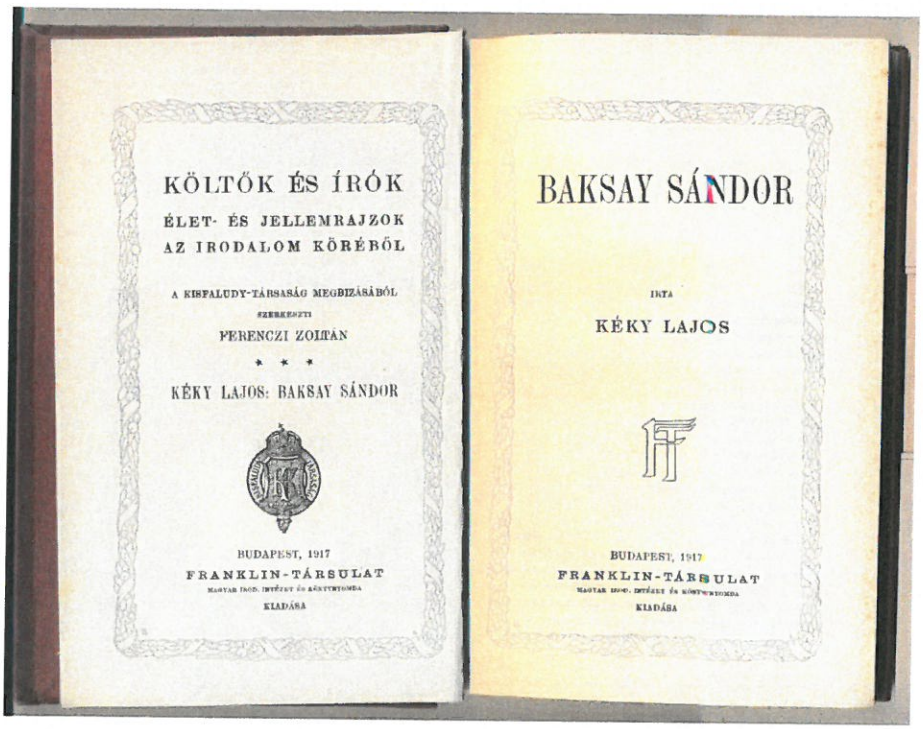

KÖLTŐK ÉS ÍRÓK
ÉLET- ÉS JELLEMRAJZOK
AZ IRODALOM KÖRÉBŐL
A KISFALUDY-TÁRSASÁG MEGBÍZÁSÁBÓL
SZERKESZTI
FERENCZI ZOLTÁN
* * *
KÉKY LAJOS: BAKSAY SÁNDOR
BUDAPEST, 1917
FRANKLIN-TÁRSULAT
MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA
KIADÁSA

BAKSAY SÁNDOR
ÍRTA
KÉKY LAJOS
BUDAPEST, 1917
FRANKLIN-TÁRSULAT
MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA
KIADÁSA

KÖLTŐK ÉS ÍRÓK

ÉLET- ÉS JELLEMRAJZOK AZ IRODALOM KÖRÉBŐL

A KISFALUDY-TÁRSASÁG MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTI

FERENCZI ZOLTÁN

* * *

KÉKY LAJOS: BEÖTHY ZSOLT

BUDAPEST
FRANKLIN-TÁRSULAT
MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

B5
123a

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
ELHÚNYT TAGJAI FÖLÖTT TARTOTT
EMLÉKBESZÉDEK
SZERKESZTI A FŐTITKÁR
XXIII. KÖTET. — 3. SZÁM

NÉGYESY LÁSZLÓ
EMLÉKEZETE

ÍRTA
KÉKY LAJOS
LEV. TAG

FELOLVASTA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIÁNAK
1937. ÉVI FEBRUÁR 22-ÉN TARTOTT ÖSSZES ÜLÉSÉN

BUDAPEST
KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
1937

344058/143

IRODALOMTÖRTÉNETI FÜZETEK
SZERKESZTI ÉS KIADJA: CSÁSZÁR ELEMÉR
24.

VAJDA JÁNOS

ÍRTA
KÉKY LAJOS

SZEGEDI M. KIR. ÁLL. BARCSAY [illegible]
REÁLISKOLA TANÁRI KÖNYVTÁRA
BESZERZÉSI ÉV 1941

BUDAPEST
PALLAS IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-T.
1927

Ára: 1 P.

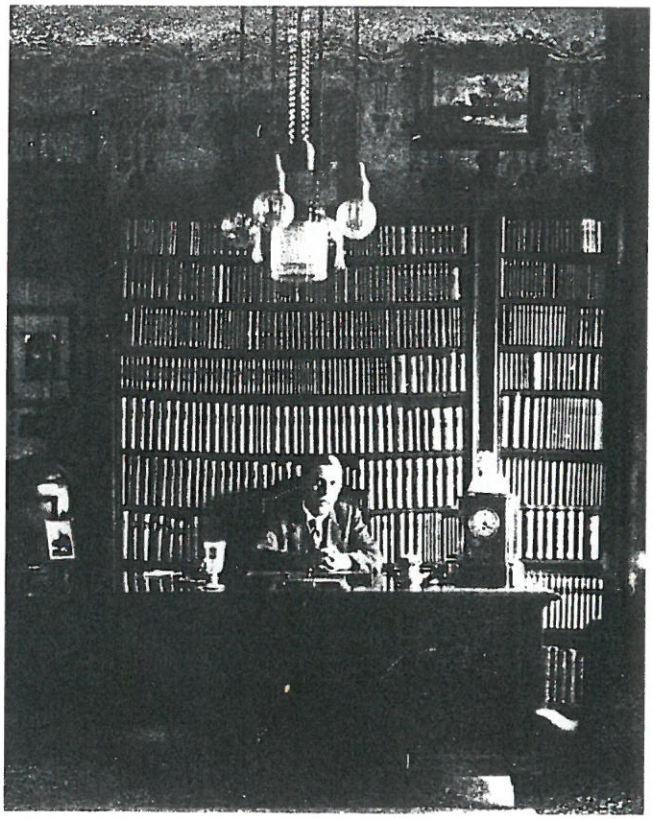

Kéky Lajos könyvtárának részlete az íróval budapesti otthonában

Kéky Lajos Városi Művelődési Központ, Hajdúnánás

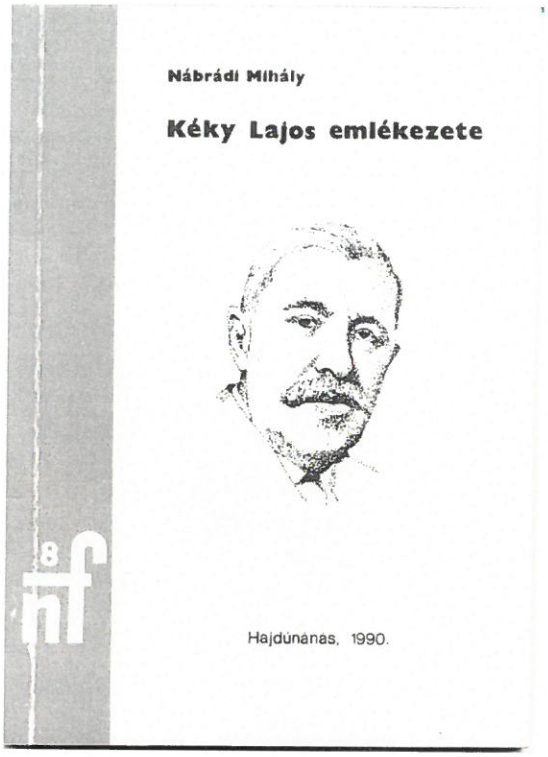

A Nánási Füzetek sorozat 8. száma

2. ***A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek:***

K i v o n a t:

a Hajdúnánási Települési Értéktár Bizottság **2016. május 04-én** - szerdán - **du. 15,00 órai kezdettel** megtartott ***n y i l v á n o s*** üléséről készült jegyzőkönyvéből:

12/2016. (V. 04.) számú TÉBH Határozat

A Hajdúnánási Települési Értéktár Bizottság elfogadja a kulturális örökség szakterülete szerinti besorolású **„dr. Kéky Lajos - a nemzet napszámosának-munkássága"** felvételét a **Települési Értéktárba**.

Felelős: Szólláth Tibor elnök
Határidő: azonnal

kmft.

Szólláth Tibor
elnök

K i v o n a t:

a Hajdúnánási Települési Értéktár Bizottság **2016. május 04-én** - szerdán - **du. 15,00 órai kezdettel** megtartott ***n y i l v á n o s*** üléséről készült jegyzőkönyvéből:

13/2016. (V. 04.) számú TÉBH Határozat

A Hajdúnánási Települési Értéktár Bizottság úgy határoz, hogy benyújtja javaslatát a „*dr. Kéky Lajos - a nemzet napszámosának- munkássága*" Hajdú-Bihar Megyei Értéktárba történő felvételéhez.

Felkéri az elnököt, hogy a „*dr. Kéky Lajos - a nemzet napszámosának-munkássága*" Települési Értéktárba történő felvételéről, a javaslat előkészítéséről és a szükséges intézkedések megtételéről gondoskodjon.

Felelős: Szólláth Tibor elnök
Határidő: folyamatos

kmft.

Szólláth Tibor
elnök

Hajdúnánás Városi Önkormányzat
P o l g á r m e s t e r é t ő l
4080 Hajdúnánás, Köztársaság tér 1. sz.
☎ *52/382-176* *52/381-087* *E-mail: szollath@hajdunanas.hu*

Iktatószám: 11072-8/2016.

Hajdú-Bihar Megyei Értéktár Bizottság
Debrecen
Pf. 72.
4024

Tárgy: Polgármesteri ajánló levél a **„dr. Kéky Lajos akadémikus munkássága ”** pályázati anyagához

Tisztelt Megyei Értéktár Bizottság!

Kéky Lajos 1879. december 21-én született Hajdúnánáson, hajdú nemesi családban.
Elemi majd gimnáziumi tanulmányait is szülővárosában kezdte meg, de Debrecenben fejezte be. Már diákként szavalt, előadásokat tartott, kritikákat írt. A budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen szerzett magyar-latin középiskolai tanári diplomát, egy évre rá pedig bölcsészdoktori címet.

Irodalom- és színháztörténész, esztéta. A magyar irodalomtörténetbe, mint irodalomtörténész írta be a nevét. Részt vett a kora generációjának színész társadalmának képzésében, legfőképpen a szép magyar nyelv tanításába játszott fontos szerepet. Munkásságával be tudott kerülni a Magyar Tudományos Akadémia tagjai közé. Emberi értékein túl értékes szakember volt, esztétikai érzéke, színpadtechnikai ismerete fejlett volt. Munkáiban összekapcsolta az emberi művelődés haladását a nemzeti múlt megőrzésével: „Munkáljuk a jövőt, haladjunk a haladó idővel, de sohase feledjük hagyományainkat. Érezzük közösségünket az emberi művelődés haladásával, de ne tagadjuk meg kapcsolatainkat a magyar múlttal.” (Kéky Lajos, Tanáregyesületi Közlöny, 1908.)

Könyvek iránti szeretetével közel öt évtized alatt ritkaságba menő könyvtárat gyűjtött magának, melynek minden egyes darabját saját ízlése szerint újraköttetett. Kora társadalmának egyik legjelentősebb gyűjteményét gyűjtötte össze, mely közel 300 darabból állt. Még életében úgy rendelkezett, hogy a hajdúnánási gimnáziumnak adományozta. „…könyvtáramat, amelyet tartozik majd a hajdúnánási Református Gimnázium tanári könyvtárára hagyományozni hálám jeléül, mint Kéky Lajos volt tanuló könyvtárát.” Ez a gyűjtemény mind a mai napig megtalálható a Kőrösi Csoma Sándor Református Gimnáziumban, mely nemcsak az intézmény, hanem a város nagy büszkesége is.

Kéky Lajos igazi lokálpatrióta volt, akire méltán lehet büszke szülővárosa. Büszkeségünk és tiszteletünk jeleként neveztük el a városi művelődési házat, Kéky Lajos Városi Művelődési Központnak.

Tisztelettel kérem a Hajdú-Bihar Megyei Értéktár Bizottságot, Móricz Pál Városi Könyvtár helyismereti gyűjteménye című javaslatát a megyei értékek közé történő besorolására.

Értékteremtő munkájukhoz további sok sikert kívánok!

Hajdúnánás, 2016. május 09.

Tisztelettel:

Szólláth Tibor
polgármester

3. ***A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat:***

Hajdúnánás Városi Önkormányzat
P o l g á r m e s t e r é t ő l
4080 Hajdúnánás, Köztársaság tér 1. sz.
☏ *52/382-176* *52/381-087 E-mail: szollath@hajdunanas.hu*

Iktatószám: 11072 - 17/2016.

Nyilatkozat

Alulírott *Szólláth Tibor* Polgármester, Hajdúnánás képviseletében hozzájárulok a Hajdúnánás Városi Önkormányzat által elkészített és *a Hajdú-Bihar Megyei Értéktár* felé - ***dr. Kéky Lajos a nemzet napszámosának munkássága*** - címen benyújtott pályázati anyaghoz mellékelt fényképek és filmek felhasználásához.

Hajdúnánás, 2016. május 04.

P.h.:

Szólláth Tibor
polgármester

Nyilatkozat

Alulírott, Buczkó József a Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény igazgatója hozzájárulok a Hajdúnánás Városi Önkormányzata által a Hajdú-Bihar Megyei Értéktár felé benyújtott, általam és Husvéthné Szabó Judit által összeállított „**dr. Kéky Lajos – a nemzet napszámosának munkássága**" című pályázati anyaghoz melléklet fényképek felhasználásához.

Hajdúnánás, 2016. május 09.

MÓRICZ PÁL VÁROSI KÖNYVTÁR ÉS HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY • HAJDÚNÁNÁS •

Buczkó József

Móricz Pál Városi Könyvtár és helytörténeti Gyűjtemény igazgatója